

การศึกษาดูงานที่ Graduate School of Education and Human Development
และ Center for Developmental Clinical Psychology and Psychiatry
ณ Nagoya University ประเทศญี่ปุ่น

A Study Visit at Graduate School of Education and Human Development and
Center for Developmental Clinical Psychology and Psychiatry Nagoya
University, Japan

สกนชัย ชะนูนันท์¹, วรินทร์ สุภาพ², อังคณา อ่อนธานี³
Skonchai Chanunan, Wanintorn Supap, Angkana Onthanee

ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จัด
การศึกษาทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญา
เอก ตามแนวนโยบายของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ มีการ
บริหารจัดการ 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาวิจัยและ
ประเมินผลการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน และ
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา โดยมุ่งเน้นการเตรียมครูก่อน
ประจำการให้มีคุณภาพ และพัฒนาศักยภาพครูประจำการ
ให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้น เน้นนิสิตเป็นศูนย์กลางและมีส่วน
ร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียน และผู้สอน การบูร
ณาการการวิจัยกับการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ที่
ยึดหลักให้เห็น ให้คิด ให้ค้นหา หลักการ (ทฤษฎี) และให้
ปฏิบัติสามารถนำไปสู่การปฏิบัติใหม่ๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้
จัดการความรู้ และปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอน

ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อน
แนวคิดดังกล่าวก็คือ ศักยภาพของคณาจารย์ซึ่งต้องเป็น
บุคคลที่มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำทั้งด้านวิชาการและ
ความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อรองรับต่อการ
ขับเคลื่อนเชิงรุก การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ต้องเป็น
บุคคลที่มีความทันสมัย รอบรู้ และทันต่อกระแสความ
เคลื่อนไหวการจัดการศึกษาทั่วโลก รวมถึงเป็นกลไกในการ
ขับเคลื่อนองค์กรให้มีความสามารถในการแข่งขันกับ
นานาชาติ

ดังนั้นเพื่อให้ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มุ่งสู่การเป็นองค์กรทางด้านการศึกษาที่มีสมรรถนะสูง เป็น
แหล่งผลิตครูและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติ ที่
สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคม รวมถึงการ
เปลี่ยนแปลงของสังคมโลก จึงได้จัดโครงการพัฒนา
ศักยภาพคณาจารย์ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โดยการศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ Graduate
School of Education and Human Development และ
Center for Developmental Clinical Psychology and
Psychiatry แห่ง Nagoya University ประเทศญี่ปุ่น ใน
ระหว่างวันที่ 19 - 24 พฤษภาคม 2557

Nagoya University เป็นมหาวิทยาลัยวิจัยชั้นนำ
ของประเทศญี่ปุ่น มีมาตรฐานในการวิจัยสูง สะท้อนได้จาก
การที่ศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้รับรางวัลโนเบล
มาแล้วหลายคน ทั้งนี้ Graduate School of Education
and Human Development และ Center for
Developmental Clinical Psychology and Psychiatry
เป็นหนึ่งในองค์กรภายใต้การดูแล ของ Nagoya
University ที่มีบทบาทและหน้าที่หลักในการวิจัยพัฒนา
และเตรียมความพร้อมของครูทั้งในระบบและก่อน
ประจำการ การเข้าศึกษาดูงานครั้งนี้ ได้รับการต้อนรับ
จาก Prof. Dr. Takeo Matsuda (Dean ของ Graduate
School of Education and Human Development) และ
Prof. Dr. Takashi Otani ที่ให้เกียรติบรรยายและให้
ข้อมูลในภาพรวมเกี่ยวกับการดำเนินงานของ Graduate
School of Education and Human Development และ
Center for Developmental Clinical Psychology and
Psychiatry นอกจากนี้ยังมี Prof. Dr. Yoshiaki Shibata
ที่ให้โอกาสทีมงานได้เข้าร่วมสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน
และได้บรรยายสรุปเกี่ยวกับการใช้ Lesson Study ในการ
วิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนของครูซึ่งเป็น
วิธีการและแนวคิดที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย
ในการสรุปรายงานครั้งนี้จะขอเสนอ เรียงตามลำดับ
ดังต่อไปนี้

¹ ดร., ภาควิชาการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

² ดร., ภาควิชาการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

³ ดร., ภาควิชาการศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์

1. Graduate Schools of Education and Human Development

เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการอบรมครูในโรงเรียนและเปิดสอนรายวิชาให้กับนักศึกษาในระดับระดับบัณฑิตศึกษา ในการศึกษาดูงานครั้งนี้ ทีมผู้เข้าร่วมศึกษาดูงานได้รับเกียรติจาก Prof. Dr. Yoshiaki Shibata ที่อนุญาตให้ทีมงานได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการเรียนการสอนระดับปริญญาโทในชั้นเรียนในรายวิชา Educational Methodology จากการสังเกตจะพบว่า การสอนของอาจารย์ผู้สอนจะใช้คลิปวิดีโอและใช้สื่อหนังสือที่มีความน่าสนใจและดึงดูดความสนใจในสื่ออยู่เสมอ เน้นการสอนแบบนิสิตเป็นศูนย์กลาง พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมกับการสอนของครูทุกขั้นตอน ครูจะใช้คลิปวิดีโอและใช้คำถามชักนำนิสิตไปสู่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการเรียน และนิสิตก็ต้องคอยติดตามการตอบคำถามของเพื่อนๆ ซึ่งจะเชื่อมโยงมาถึงการตอบคำถามของตนเอง ถึงแม้การแต่งตัวของนิสิตในการเข้าชั้นเรียนจะต่างจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย คือ นิสิตที่นั่นจะใส่กางเกงยีนส์ กางเกงขาสั้นมาเรียนก็ได้ และในชั้นเรียนถือว่า มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมาก เพราะมีนิสิตจากหลายเชื้อชาติมาเข้าเรียน เช่น จีน ไต้หวัน ฮองกง อินเดีย แต่ครูก็ใช้ภาษาญี่ปุ่นในการสอน แสดงถึงความเป็นชาตินิยมและการเตรียมความพร้อมของนิสิตเป็นอย่างดีที่จะต้องรู้ภาษาญี่ปุ่น ก่อนจะมาเรียนในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ สื่อที่อาจารย์ผู้สอนเตรียมมาใช้ในชั้นเรียน นับว่ามีความน่าสนใจอย่างมากและควรนำมาประยุกต์ใช้กับสื่อการสอนของประเทศไทยมาก เพราะมีสีสันสดใส เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีสถานการณ์ปัญหาที่เราความสนใจ เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือท้องถิ่นและดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี รวมถึงการสื่อถึงหลักการที่ถูกต้องของเนื้อหาด้วย

2. Department of Clinical Psychology and Center for Developmental Clinical Psychology and Psychiatry

เป็นหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนในเรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต ให้สามารถปรับความคิด พฤติกรรม และปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยเนื้อหาของการศึกษาจะประกอบไปด้วย การตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยา การบำบัดทางจิตวิทยาและการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตเป็นต้น ซึ่งใน

ภาควิชาจิตวิทยาคลินิกนี้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ Center of Developmental Clinical Psychology and Psychiatry จัดตั้งขึ้นใน เดือนเมษายน 2011 ซึ่งเป็นการนำสหวิทยาการของสาขาจิตวิทยาพัฒนาการ จิตวิทยาคลินิก จิตเวชเด็กและวัยรุ่นเข้าด้วยกัน เพื่อบริการบำบัดและแก้ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้รับบริการภายในศูนย์ ประกอบด้วยแผนกต่างๆ ดังนี้

- แผนกเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและเด็ก

- แผนกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น

- แผนกการให้คำปรึกษาในโรงเรียน

วัตถุประสงค์หลักของศูนย์นี้คือเป็นสถานที่ให้บริการสำหรับการฝึกอบรมและฝึกงานทางคลินิกสำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยนาโกยา และนอกจากนี้การดำเนินการภายในศูนย์ยังตอบสนองความต้องการของภูมิภาคในการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา โดยเปิดบริการให้ประชาชนทั่วไปเข้ารับบริการอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งเป็นการดำเนินการภายใต้การควบคุมและให้ความร่วมมือของมหาวิทยาลัยนาโกยา

ในการไปศึกษาและเข้าเยี่ยมชม Department of Clinical Psychology and Center of Developmental Clinical Psychology and Psychiatry ในครั้งนี้ ทำให้คณาจารย์ภาควิชาได้มองเห็นในเรื่องของการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนกับการวิจัยและการบริการทางวิชาการได้อย่างเป็นรูปธรรม คือการให้นักศึกษาได้นำความรู้จากการเรียนการสอนในห้องเรียนนำไปสู่จากปฏิบัติจริงในศูนย์เพื่อบริการประชาชนในท้องถิ่นซึ่งให้บริการให้คำปรึกษาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษาเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และพัฒนาการของเด็ก นอกจากนี้ทางภาควิชาได้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยในประเด็นสำคัญทางจิตวิทยาคลินิกและนำผลการวิจัยเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อให้บริการประชาชนทั่วไปใน Center of Developmental Clinical Psychology and Psychiatry โดยการจัดทำห้องบำบัดต่างๆ ที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการวิจัย เช่น ห้อง Sand Play Therapy ซึ่งเป็นห้องบำบัดผู้ป่วยด้วยการให้สร้างจินตนาการผ่านกระษะทราย และทำการตรวจวินิจฉัยจากสิ่งที่ผู้ป่วยสร้างขึ้น หรือห้อง Play Therapy การเล่นบำบัดเป็นวิธีการส่งเสริมและพัฒนาเด็กอย่างเป็นธรรมชาติโดยใช้การเล่นเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางความคิด ความรู้สึกอย่างอิสระ ระบาย

ปัญหาและความคับข้องใจผ่านการเล่น ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้และจัดการกับปัญหาด้วยตนเอง มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น โดยทางศูนย์จัดสภาพแวดล้อมให้เด็กรู้สึกปลอดภัย มีความเป็นส่วนตัว และได้รับการเอาใจใส่

3. การบรรยายในหัวข้อ Lesson Study โดย Prof. Yoshiaki Shibata

ในช่วงท้ายของการศึกษาดูงาน Prof. Yoshiaki Shibata ได้บรรยายนำเสนอและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทำ Lesson Study นับเป็นงานวิจัยที่ได้ถูกใช้กันมากกว่า 100 ปี ครูผู้สอนจะใช้ Lesson Study ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องปกติที่ครูในประเทศญี่ปุ่นจะบูรณาการแนวการทำ Lesson Study เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนเพื่อที่จะทำให้ครูผู้สอนนั้นสามารถจัดการกับปัญหาและสามารถพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้ ลักษณะสำคัญของ Lesson Study นั้นจะเน้นให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน การใช้วงจรของการวิจัยเพื่อช่วยวินิจฉัยและพัฒนาการเรียนการสอน โดยอาศัยเพื่อนครู

หรือผู้เชี่ยวชาญในระดับมหาวิทยาลัยเข้าไปมีส่วนร่วมในการศึกษาเกี่ยวกับ Lesson Study มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและผู้เชี่ยวชาญ ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่พบในห้องเรียน และเขียนเป็นบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์และได้รับการยอมรับในวงวิชาการทางการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

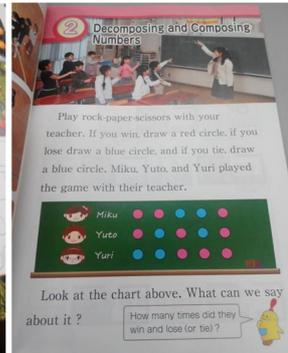
คณาจารย์ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้เปิดโลกทัศน์มุมมองเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนและการวิจัยที่ใช้รูปแบบของ Lesson Study ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาในด้านการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งเป็นสมรรถนะที่สำคัญของครูในปัจจุบันและอนาคต ดังที่วิสัยของคณะศึกษาศาสตร์ที่ได้ตั้งไว้ว่าจะเป็นสถาบันที่ผลิต “ครูคุณภาพ” ให้ได้ จากการศึกษาดูงานครั้งนี้คณาจารย์ผู้เข้าร่วมโครงการฯ ทุกคน ได้พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เรามีช่องทางที่จะสามารถพัฒนาและผลิต “ครูคุณภาพ” ให้กับสังคมได้อย่างแน่นอน

รูปที่ 1 แสดงการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

รูปที่ 2 แสดง ตัวอย่างสื่อเอกสารการเรียนการสอนที่ใช้ในชั้นเรียน

รูปที่ 3 ห้องให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาสำหรับเด็กที่เป็นส่วนหนึ่งของ Center for Developmental Clinical Psychology and Psychiatry

